

lv

Eiropas Savienības
reģionālā politika

info regio

| N° 15 | decembris 2004 |

panorama

Solidaritātes fonds

un riska novēršana

Saturs

Solidaritātes fonds *un riska novēršana*

Savienība solidarizējas

Ar Solidaritātes fondu, kura dibināšana saistīta ar 2002. gada vasaras dramatiskajiem plūdiem, Eiropas Savienība vēlējas izveidot instrumentu, kas tai ļautu sniegt finansiālu palīdzību ārkārtas katastrofās cietušajām Savienības dalībvalstīm un kandidātvalstīm.

Solidaritātes fonds Saksijā (Vācija) — ātra un adekvāta reakcija uz 2002. gada augusta plūdiem

Ātra reakcija uz situāciju Saksijas reģionā, ko spēcīgi skāra 2002. gada augusta plūdi, īpaši labi parāda Eiropas Savienības Solidaritātes fonda mērķi: atvieglot tehnisko un sociālo infrastruktūru atjaunošanu pēc iespējas īsākā laika posmā pēc katastrofas.

Liecība: Čehijas republika

ESSF darbībā: Malta, Francija, Austrija, Spānija

Liecība: Portugāle

Reportāža: Francija — Gāras glābšana

Gāras departaments, kas divas reizes piedzīvoja spēcīgus plūdus, saņēma atbalstu no Eiropas Savienības Solidaritātes fonda (ESSF), lai atjaunotu lielos postījumus, savestu kārtībā sanitārās un sociālizglītojošās infrastruktūras un dienestus, kā arī izveidotu labāku teritorijas aizsardzību un jau iepriekš nodrošinātos pret iespējamo risku. Kopumā 115 darbības, kas parāda nozīmīgu pārvērtību vadības kompetencē, kurai nācās respektēt noteiktos īsos termiņus. ESSF dibinātāju apmeklējums.

Liecība: Itālija

Riska novēršana, strukturālo fondu prioritāte 2007.–2013. gadam

Ir nepieciešama visaptveroša un risku integrējoša pieeja Eiropas Savienības līmenī.

INTERREG darbībā: Nīderlande, Atlantijas reģions, Ziemeļu jūra, Alpu reģions

3

10

12

13

14

15

18

19

21

Fotoattēli (lpp.): CEDRE (1, 21), projekta ieguvēji (3, 4, 17), Préfecture de Provence-Alpes-Côte d'Azur (6, 13), Eiropas Kosmosa aģentūra (5), Istituto Nazionale di Fisica Nucleare (7), AEIDL (7, 16), Ministerstvo financí (7, 12) Dipartimento della protezione civile (8, 18), Sächsische Staatskanzlei (10), Malta's Planning & Priorities Co-ordination Division (13), Österreichisches Bundesministerium für Inneres (13), Parque Nacional marítimo-terrestre de las islas atlánticas de Galicia (13), Câmara Municipal de Monchique (14), Institution Maintenenon (15), Rijkswaterstaat-Directie Oost Nederland (19), Bulgārijas Enerģētikas un enerģijas avotu ministrija (20), IRMA (21), Interreg IIIB Ziemeļjūras programmas sekretariāts (21), Università degli Studi di Trieste (21).

Vāks: naftas kārtnis attīrīšana pēc tankera *Prestige* nogrimšanas

Atbildīgais redaktors: *Thierry Daman*, EK Reģionālās politikas ĢD.

Izdevums iespiests angļu un franču valodās uz otrreizēji pārstrādāta papīra.

Tematiskais ziņojums pieejams 19 Eiropas Savienības valodās interneta vietnē: http://europa.eu.int/comm/regional_policy/index_fr.htm

Šīs publikācijas tekstiem nav likuma spēka.

Savienība solidarizējas

Johannes Wachter ⁽¹⁾

Solidaritātes ķēde plūdu laikā Vācijā 2002. gadā

Ar Solidaritātes fondu, kura dibināšana saistīta ar 2002. gada vasaras dramatiskajiem plūdiem, Eiropas Savienība vēlējās izveidot instrumentu, kas tai ļautu sniegt finansiālu palīdzību ārkārtas katastrofās cietušajām Savienības dalībvalstīm un kandidējošām valstīm.

2002. gada vasarā centrālā Eiropa pārcieta nepieredzētus plūdus, kas izpostīja veselu reģionu sociālizglītojošās infrastruktūras un nodarīja zaudējumus dabas un kultūras mantojumam. Tiešie zaudējumi Austrijā, Čehijas Republikā un Vācijā, un dažas nedēļas vēlāk arī Francijas dienvidos ir novērtēti 15 miljardu euro apmērā.

2002. gada 18. augustā, kad plūdi bija sasnieguši savu virsotni, saliedējot cietušo valstu vadītājus, Padomes Dānijas prezidentūra un Komisija izteica kopēju pārliecību, ka nedrīkst atstāt šīs valstis vienas pašas cīņā ar katastrofu — ir

nepieciešama Eiropas Savienības solidaritātes akcija. Turpmākajās divās nedēļās Komisija ziņojumā ierosināja jauna specifiska instrumenta izveidošanu, kas reaģētu uz lielākajām katastrofām, steidzīgi mobilizējot finansiālos resursus². Tajā piedalās gan dalībvalstis, gan kandidātvalstis, kas risina iestāšanās sarunas.

Eiropas Parlaments un dalībvalstis vienprātīgi atbalstīja šo ideju un izrādīja vēlēšanos nekavējoties sarīkot operatīvu pasākumu, lai spētu šo ideju realizēt līdz 2002. gada beigām.

Padomes reglaments par ESSF dibināšanu

Ļoti drīz, mazāk nekā trīs nedēļas pēc minētā ziņojuma publicēšanas, Komisija iepazīstināja ar priekšlikumu par Eiropas Savienības solidaritātes fonda³ (ESSF) izveidošanu.

⁽¹⁾ Eiropas Komisijas Reģionālās politikas ĢD galvenais vadītājs. Publicētā raksta bāze ir Komisijas ziņojums – “Eiropas Savienības Solidaritātes fonds – 2002.–2003. gada pārskats un iegūtā pieredze jaunā instrumenta viena gada darbības laikā”, COM/2004/0397 gala, pieņemts 2004. gada 26. maijā.

⁽²⁾ Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei – Savienības reakcija un plūdiem Austrijā, Vācijā un vairākās kandidātvalstīs – Solidaritātes iniciatīva, COM/2002/0481 gala.

⁽³⁾ Padomes Regulas priekšlikums par Eiropas Savienības Solidaritātes fonda izveidošanu, COM (2002) 514 gala, 2002. gada 18. septembrī.

Vācija, 2002. gada vasara: kad Elba iziet no krastiem...

Drīz Padome uzsāka priekšlikuma izskatīšanu un izvirzīja divas galvenos mērķus: pieņemt un ātri iedarbināt šo jauno instrumentu, un to, lai fonda palīdzību izmantotu tikai kā pēdējo iespēju, ieviešot īpašas garantijas, kas palīdzētu izvairīties no pārāk biežas vērsšanās pēc Fonda palīdzības. Rezultātā Komisijas priekšlikuma vairāki punkti tika padarīti ievērojami stingrāki.

2002. gada 11. novembrī Padome pieņēma jaunu regulu⁴. Tās galvenās sastāvdaļas bija sekojošas.

- > Eiropas Savienības Solidaritātes fonds “galvenokārt” reaģē uz liela apmēra dabas katastrofām un sniedz palīdzību dalībvalstīm un kandidātvalstīm, kas uzsākušas iestāšanās sarunas. Komisijas sākotnējais priekšlikums ietvēra arī tehnoloģiskās un ekoloģiskās katastrofas, taču, lai neveidotos konflikts ar “piesārņotāja maksātāja” principu un izvairītos no atbildīgās puses atbrīvošanas no juridiskas atbildības par izraisītajiem zaudējumiem, fonda darbības lauks tika ierobežots.
- > Katastrofas tiek uzskatītas par “liela apmēra”, ja zaudējumu apmērs pārsniedz 3 miljardu euro robežu (pēc 2002. gada izmaksām) vai 0,6 % no valsts nacionālā ienākuma (sākotnēji Komisijas priekšlikums bija 1 miljards vai 0,5 % no iekšzemes kopprodukta). Šis divkārtšais kritērijs ļauj rēķināties ar attiecīgās valsts relatīva-

jiem panākumiem un ekonomisko jaudu (*skatīt tabulu par valstij iespējamo palīdzību robežām*).

Šajā sakarā ir jāatzīmē, ka Komisija ņem vērā tikai tiešos zaudējumus. Netiešie zaudējumi, ko veido ienākumu un ražošanas zaudējumi, kam neeksistē vispārēji pieņemtajai pielīdzināma novērtējuma metode, netiek izskatīti.

- > Izņēmuma kārtā ir iespējama Fonda palīdzība katastrofām, kuru radītie zaudējumi nesasniedz fiksēto robežu:
 1. kad valstī notikusī liela apmēra katastrofa skar arī kaimiņu valsti (lai arī kādi būtu nodarītie zaudējumi pēdējā);
 2. “ārkārtas” reģionālās katastrofas, kas tiek pakļautas īpaši striktiem kritērijiem (skatīt zemāk). Tomēr likumdevēja nolūks ir traktēt to kā retu izņēmumu, un tas uzdod Komisijai izvērtēt šāda veida iesniegumus “ļoti stingri”. Ievērojot papildu piesardzību, Padome ir noteikusi subsidijām piešķiramo gada kopējo summu līdz 75 miljoniem euro.
- > Prasība pēc palīdzības jāizsaka cietušās valsts nacionālajai valdībai (un nevis reģionālajai vai lokālajai vadībai) un jāiesniedz Komisijai 10 nedēļu laikā kopš pirmo zaudējumu datuma.

⁽⁴⁾ Padomes Regula (EK) Nr. 2012/2002, OV L 311, 11.11.2002.

> Fonda palīdzību skar sabiedrisko izdevumu statuss, un tā var kalpot vienīgi sekojošu pirmās neatliekamās palīdzības darbību finansēšanai:

- a) infrastruktūru darbības atjaunošanai (elektroenerģijas, ūdens padeves, transporta utt., kā arī veselības un sociālizglītojošo infrastruktūru);
- b) pagaidu izmitināšanai un drošības pasākumiem;
- c) preventīvo infrastruktūru nodrošināšanai un kultūras mantojuma aizsardzībai;
- d) katastrofā cietušo zonu uzkopšanai, ieskaitot dabas zonas.

> Ir izslēgti apdrošināti vai apdrošināmi zaudējumi un tīri preventīvi pasākumi. Neapdrošināmības jēdziens Regulā galvenokārt ir ieviests tāpēc, lai nemazinātu principa "piesārņotājs maksātājs" vērtību un pienākumu veikt nepieciešamos preventīvos pasākumus. Arī privātie zaudējumi, ieskaitot privātuzņēmumu zaudējumus, netiek ieskaitīti. Sabiedriskas vērtības, ko vairums valstu parasti neapdrošina, turpretim tiek ņemtas vērā augšminētajās robežās.

> Ir paredzēts, ka ESSF darbībā pēc iespējas ir samazināta birokrātija. Tāpēc, gluži pretēji strukturālajiem fondiem, nav paredzēta nedz tā programmas plānošana, nedz līdzfinansējums, nedz detalizēts uzraudzības un sakaru mehānisms. Palīdzības īstenošana, ieskaitot projektu atlasīšanu, ir pilnībā uzticēta atbalstītajai valstij. Tomēr Komisija ir iecerējusi veikt attiecīgās zemes apmeklējumus, kas ļauj ne tikai atbalstu saņēmēšajiem lūgt padomu, ja tas nepieciešams, bet arī pašai Komisijai pārliecināties, ka īstenotā sistēma ir adekvāta un

padarītais ir apmierinošs, kas ļauj cerēt, ka subsīdijas būs pilnībā iztērētas attiecīgā gada laikā.

> Komisija un atbalstu saņēmusi valsts noslēdz izpildes vienošanos, kurā noteiktas minimālās prasības attiecībā uz atbildības sadali, finansiālo kontroli utt., kā arī atzīmēti plānotie pasākumi. Parakstījusi vienošanos, Komisija pārskaita visu subsīdijas summu, kas atbalstītajai valstij ir jārealizē gada laikā. Šis termiņš netiek pagarināts.

> Sešus mēnešus pēc finansējuma realizēšanas atbalstu saņēmusi valsts Komisijai sniedz gala ziņojumu, norādot precīzu subsīdijas izlietojumu. Neizmantotās vai slikti izmantotās summas tiek atmaksātas. Pēc tam Komisija lietu slēdz.

Lielā apmēra katastrofu noteiktās robežas 2004. gadā

Valsts	Robeža (miljons EUR)	Valsts	Robeža (miljons EUR)
Beļģija	1 596,775	Apvienotā	
Dānija	1 083,705	Karaliste	3 066,255
Vācija	3 066,255	Bulgārija	99,563
Grieķija	849,027	Kipra	63,803
Spānija	3 066,255	Čehijas	
Francija	3 066,255	Republika	424,259
Īrija	634,065	Igaunija	38,082
Itālija	3 066,255	Ungārija	373,017
Luksemburga	116,321	Lietuva	87,039
Nīderlande	2 658,006	Latvija	55,426
Austrija	1 273,720	Malta	25,119
Portugāle	757,625	Polija	1 212,140
Somija	837,714	Rumānija	289,248
Zviedrija	1 518,971	Slovēnija	132,975
		Slovākija	152,626

2004. gadā noteiktās robežas atbilst 0,6 % no NKI (pēc 2002. gada skaitļiem) ar maksimumu 3 miljardi atbilstoši 2002. gada izmaksām, precīzāk, 3,066255 miljardi euro.

Solidaritātes finansējums

Līdz ar Solidaritātes fonda izveidošanu radās ievērojama problēma, kas saistīta ar iegūtā finansējuma veida noteikšanu. Tā kā Eiropas Kopienas budžetā 2000.–2006. gada finanšu perspektīvu ietvaros nav pieejami pietiekami resursi, tika izlemts ESSF darbību veikt ārpus parastā budžeta ietvariem un dotēt to no "svaigiem" papildu resursiem. No budžeta tehnikas viedokļa tas bija iespējams tikai, izveidojot jaunu "elastīgu instrumentu" un izmainot starp Padomi, Parlamentu un Komisiju pastāvošo vienošanos par budžeta disciplīnu. Uz šīs bāzes Fonds var piešķirt subsīdijas līdz 1 miljardam euro gadā. Tomēr efektīvi izmantota būs vienīgi katrā gadījumā aprēķinātā nepieciešamā summa, neizlietotos resursus nevar pārcelt uz nākamo finanšu gadu.

Satelīta fotogrāfijas ar ugunsgrēkiem Portugālē un Spānijā 2003. gadā

Tas nozīmē, ka Komisija viena pati nevar izlemt, vai nepieciešama ESSF palīdzība. Pēc prasības padziļinātas izpētes Komisija vienīgi var ierosināt šīs palīdzības piešķiršanu. Pēc ierosinājuma ir nepieciešama papildu procedūra, kurā tiek pieņemts konkretizēts budžets, kas ietver nepieciešamo summu. Tikai pēc tam, kad saņemta zaļā gaisma no Padomes un no Parlamenta, Komisija var piešķirt subsidiju.

Šī procedūra var šķist smaga un ilga, tomēr tās nopelns ir Parlamenta un Padomes saliedēšana situācijās, kad ir izteikta vēlšanās pēc Eiropas palīdzības.

Palīdzības summa

Padomes Regula nesatur specifisku norādi par to, kā nosakāma piešķiramās palīdzības summa. Tomēr tajā ir ietverts noteikts skaits norādījumu, it īpaši nepieciešamība pēc visu prasību taisnīgas izskatīšanas. Turklāt, respektējot pārskatāmības, solidaritātes un subsidiaritātes principus, Komisija ir pieņēmusi progresīvu sistēmu divos posmos: pirmā palīdzības summas procentu likme (2,5 %) ir paredzēta mazākajai zaudējumu daļai, kas nepārsniedz "liela apmēra katastrofām" noteikto robežu; tai tiek pievienota daudz augstāka procentu likme (6 %) zaudējumu daļai, kas pārsniedz noteikto robežu. Šī metode ir pielietojama arī reģionālajām "ārkārtas" katastrofām, kuru zaudējumi nesasniedz noteikto robežu, un palīdzības summa šajā gadījumā atbilst 2,5 % no kopējā tiešo zaudējumu apmēra.

Šī metode pieļauj vairāku subsīdiju piešķiršanu gada laikā dažādu apmēru katastrofām, kas norisinās valstīs ar dažādu ekonomiskās attīstības līmeni. Palīdzība ir vienlīdz intensīva kā lielajām katastrofām, tā mazajām un ir atkarīga no negadījumā cietušās valsts iespējas uzlabot situāciju ar saviem līdzekļiem.

Lūgums pēc ESSF palīdzības (2002. gada novembris — 2004. gada septembris)

	Valsts	Katastrofas veids	Apmēri	Piešķirtā palīdzība miljonos euro
2002	Austrija	plūdi	liela apmēra	134
	Čehijas Republika	plūdi	liela apmēra	129
	Francija	plūdi (Gāra)	reģionāla	21
	Vācija	plūdi	liela apmēra	444
2003	Spānija	naftas kārtas ūdeni (<i>Prestige</i>)	reģionāla	8,626
	Itālija	zemestrīce (<i>Molise/Pouilles</i>)	reģionāla	30,82
	Itālija	vulkāna izvirdums (Etna)	reģionāla	16,798
	Itālija	plūdi (Ziemeļitālija)		atteikts
	Grieķija	slikti ziemas laika apstākļi		atteikts
	Portugāle	mežu ugunsgrēki	liela apmēra	48,539
	Francija	mežu ugunsgrēki (Francijas dienvidi)		atteikts
	Spānija	mežu ugunsgrēki (Portugāles robeža)	kaimiņu valsts	1,331
	Malta	plūdi	liela apmēra	0,961
	Itālija	plūdi (<i>Frioul-Vénétie Julienne</i>)		atteikts
2004	Francija	plūdi	reģionāla	19,625
	Spānija	plūdi (Malaga)		atteikts
	Spānija	mežu ugunsgrēki		apspriešanās
Kopējā piešķirtā palīdzība				854,706

Francija: uzkopšanas darbi pēc Ronas plūdiem 2003. gada decembrī

Regulas īstenošana

Līdz 2004. gada septembrim Komisija bija saņēmusi diezgan pārsteidzošu skaitu lūgumu pēc Solidaritātes fonda palīdzības – kopumā 17 (*skatīt tabulu*).

Tikai piecas no šīm prasībām tika kvalificētas kategorijā "liela apmēra katastrofa" (zaudējumi pārsniedz noteikto robežu: plūdi Austrijā, Vācijā un Čehijas Republikā 2002. gadā, mežu ugunsgrēki Portugālē 2003. gadā un vētras un plūdi Maltā 2003. gadā). Prasība, kas saistīta ar ziemas nelabvēlīgajiem laika apstākļiem Grieķijā, tika novērtēta kā šim kritērijam neatbilstoša. Prasība, kas attiecas uz mežu ugunsgrēkiem Spānijā 2003. gadā, tika iekļauta kategorijā "kaimiņu valsts", bet desmit pārējās prasības, t.i.,

vairākums gadījumu, attiecās uz “reģionālas katastrofas” kategoriju. Naftas tankera *Prestige* bojāeja bija vienīgā katastrofa, kas neattiecās uz dabas katastrofām.

Prasību izvērtēšana ir parādījusi, ka ir nepieciešama dažu svarīgu Regulas jēdzienu interpretācija, lai tos varētu pielietot praksē. 2004. gadā publicētajā ziņojumā⁵ Komisija atzīmē vairākas radušās problēmas un apraksta izstrādāto metodi taisnīgas un atbilstīgas prasību izskatīšanas nodrošināšanai.

Itālija: Etnas izvirdums 2002. gada rudenī

Lielākās grūtības saistītas ar prasībām pēc Fonda izņēmuma palīdzības reģionālām ārkārtas katastrofām, kam jāatbilst trīs nosacījumiem: (1) katastrofai jābūt “galvenokārt” dabas katastrofai, (2) katastrofai jāskar lielākā daļa no reģiona iedzīvotāju skaita, (3) ir jāpierāda nopietns un ilgstošs katastrofas iespaids uz dzīves apstākļiem un reģiona ekonomisko stabilitāti.

Visbeidzot, Regulā ir uzsvērts, ka nepieciešams pievērst uzmanību attāliem un izolētiem reģioniem.

Šie nosacījumi rada specifiskas problēmas. Valstij, kas prasa palīdzību, ir jāsniedz precīza informācija par katastrofas skarto reģionu un tā iedzīvotājiem. Ir jānorāda, ka vismaz 50 % iedzīvotāju katastrofas rezultātā ir nodarīts personisks kaitējums vai smags zaudējums. Nav jāievēro administratīvās robežas (jo katastrofas tās neievēro), taču skartajam reģionam tomēr jāatrodas blakus. Ģeogrāfiski izklīdētu notikumu apvienošana netiek akceptēta. Tāpat, lai piesaistītu ESSF atbalstu, cietušajai zonai vai iedzīvotājiem jābūt nozīmīgiem nacionālā kontekstā, tas izslēdz tīri lokālus notikumus, kuros katastrofas nelabvēlīgais iespaids uz ekonomisko stabilitāti nav pietiekoši augsts. Ir jānorāda negatīvs iespaids uz dzīves apstākļiem, piemēram, ielldzis pagaidu izmitinājums, ielldzis vienkāršāko komunikāciju trūkums (ūdens, elektroenerģijas, galveno transporta un telekomunikāciju infrastruktūru utt.) vai ilgstošs veselības apdraudējums ar paredzamo laiku, kas tuvojas viena gada robežai. Cietušā reģiona attālums vai izolācija pats par sevi vēl nav nosacījums, tomēr, ja katastrofas notiek centrālākos

reģionos, tad ir vajadzīgi sevišķi nopietni iemesli, lai tās tiktu kvalificētas Fonda palīdzības saņemšanai.

Katastrofai pilnībā jāatbilst visiem šiem nosacījumiem, lai to varētu klasificēt kā “ārkārtas”, un pēc savas iedabas, izraisīto zaudējumu apmēra vai pēc sava iespaida uz attiecīgo reģionu tai jāpārsniedz to, ko no tās varētu pamatoti gaidīt. No 2002. gada decembra līdz 2004. gada septembrim Komisija nosprieda, ka šiem kritērijiem atbilst tikai sešas iesniegtās prasības, un attiecīgi ierosināja piešķirt Fonda atbalstu. Četras pārējās tika noraidītas.

Tilta rekonstrukcija Pilzenes reģionā (Čehijas Republika)

Gāras tilts (Francija): priekšplānā aizsargmūris, uzcelts ar ESSF palīdzību

⁽⁵⁾ Skatīt 1. zemsvītras piezīmi.

Pirmā mācība

Iemesls, kas rosināja Solidaritātes fonda izveidošanu, un ideja, kas ir tā pamatā, saistīta ar vēlēšanos nodrošināt Savienību ar instrumentu, kas tai ļautu finansiāli solidarizēties ar dalībvalstīm un kandidātvalstīm, kas cietušas tik lielu apmēru katastrofās, ka šo valstu iespējas cīnīties ar tām ir ierobežotas. Un šādos apstākļos — atbilstoši subsidiaritātes principa garam — dalībvalstis pieņēma lēmumu mobilizēt finanšu resursus ārpus Eiropas Kopienas parastā budžeta ietvariem.

Piecas lielākās katastrofas, kuru seku novēršanai Solidaritātes fonds, sākot ar 2002. gadu, ir palīdzējis, parāda tā efektivitāti un to, ka tas izpilda savu funkciju. Vēl atliek tikai daži administratīvi uzlabojumi un budžeta procedūras racionalizācija, lai paātrinātu subsīdiju izmaksas.

Gadījumos, kas neietilpst noteiktajā Fonda palīdzības īstenošanas laukā, prasības izskatīšanai ir jābūt daudz nianšētākai.

Prasību vairākumu veido prasības pēc Fonda palīdzības katastrofām, kuru izraisītie zaudējumi ir zem "liela apmēra katastrofas" robežas, un tās neattiecas uz ārkārtas katastrofām; šādiem gadījumiem atbilstošu specifisku kritēriju izveidošana reizēm ir ļoti sarežģīta un laikietilpīga.

Par spīti šiem trūkumiem un Padomes kritikai par nepietiekamu stingrību kritēriju piemērošanā var secināt, ka Fonda darbība palīdzības sniegšanā ārkārtas gadījumos ir apmierinoša. Tomēr, neraugoties uz skaidrajiem norādījumiem par Fonda darbības lauku, nesen saņemtās prasības

parāda tendenci lūgt palīdzību neliela apmēra katastrofu seku novēršanai. Atliek tikai minēt, vai tas iespaidos turpmāko likumdošanu.

Un rīt?

2004. gada 26. maija ziņojumā Komisija atzīmē, ka mazāk nekā pēc divu gadu Fonda darbības vēl ir pārāgri izteikt galīgu spriedumu par tā funkcionēšanu un izvirzīt priekšlikumus par būtiskiem Regulas pārveidojumiem, neraugoties uz turpmāk un jau tagad pamanītajām problēmām.

Citiem vārdiem sakot, aizvien skaidrāk kļūst redzams tas, ka Solidaritātes fonds un dažādi patlaban pieejamie Eiropas Kopienas instrumenti bez šaubām nav pietiekoši, lai Savienība adekvāti varētu reaģēt uz visām iespējamajām lielajām krīzēm, kur būtu vēlama darbība Eiropas līmenī. Starp tādām situācijām varētu būt, piemēram, teroristu uzbrukumī, lieli tehnoloģiski negadījumi vai iedzīvotāju veselības apdraudējumi.

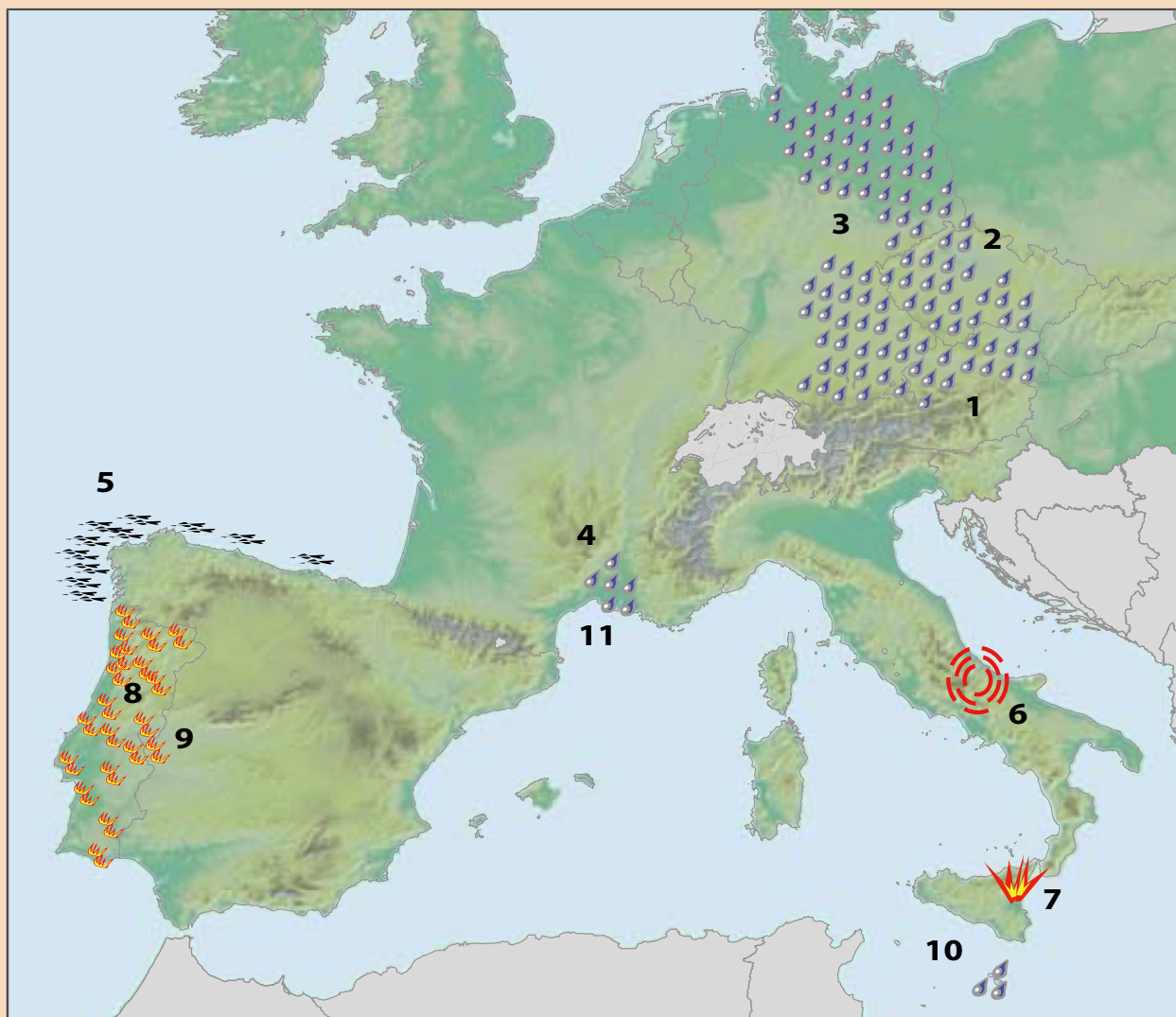
Šis pārdomas rosināja Komisiju savā Ziņojumā par finanšu perspektīvām 2007.–2013.⁶ gadam iekļaut priekšlikumu, kas attiecas uz darbības un esošo instrumentu apvienošanu Eiropas līmenī, kā arī dažas jaunas vai papildu iniciatīvas solidaritātes un ātras reakcijas pasākuma ietvaros, kas nodrošinātu saskaņotu pieeju netliekamām situācijām un siegtu pilsoņiem Eiropas atbalstu lielu katastrofu gadījumos. Tāpat varētu izveidot terorismā cietušo atbalsta fondus, kas nodrošinātu civilo aizsardzību un reaģētu uz iedzīvotāju veselības krīzēm, kā arī uz dabas katastrofu izraisītajām sekām. Darbs ir tikai sācies...

ESSF finansēta pagaidu skola dabas katastrofā cietušajiem San Džuliano di Pulia (Itālija)

(⁶) Komisijas ziņojums Padomē un Eiropas Parlamentā: Finanšu perspektīvas 2007.–2013. gadam, COM(2004) 487 gala, 2004. gada 14. jūlijs.

Eiropas Savienības Solidaritātes fonds (ESSF)

ESSF palīdzība no 2002. gada novembra līdz 2004. gada septembrim

2002			2003			2004					
Miljoni EUR			Miljoni EUR			Miljoni EUR					
1	Austrija	Plūdi	134,000	5	Spānija	Naftas kārtas ūdeni	8,626	11	Francija (Rona)	Plūdi	19,625
2	Čehijas Rep.	Plūdi	129,000	6	Itālija	Zemestrīce	30,826				
3	Vācija	Plūdi	444,000	7	Itālija (Etna)	Vulkāna izvirdums	16,798				
4	Francija (Gāra)	Plūdi	21,000	8	Portugāle	Ugunsgrēki	48,539				
				9	Spānija	Ugunsgrēki	1,331				
				10	Malta	Plūdi	0,961				

Solidaritātes fonds Saksijā (Vācija)

Ātra un adekvāta reakcija uz 2002. gada augusta plūdiem

Ulrich Kraus ⁽¹⁾

Ātra reakcija uz situāciju Saksijas reģionā, ko spēcīgi skāra 2002. gada augusta plūdi, īpaši labi parāda Eiropas Savienības Solidaritātes fonda mērķi: atvieglot tehnisko un sociālo infrastruktūru atjaunošanu pēc iespējas īsākā laika posmā pēc katastrofas.

Vanšu tilts Grimmā pirms un pēc ESSF palīdzības

No 2002. gada 10. līdz 19. augustam spēcīgi nokrišņi Elbas un tās pieteku baseinā Vācijā, galvenokārt Saksijas reģionā, izraisīja līdz šim nepieredzētu postošu ūdens līmeņa celšanos. 12. augustā, ūdens daudzumam vietām sasniedzot vairāk nekā 400 ml uz m² 24 stundu laikā, pārplūda Elbas pietekas, kas šķērso *Ercgebirge* kalnus. Tad caur šaurajām masīva ielejām spēcīgas straumes izlauzās uz ceļiem, pārpludinot visu ainavu. Apmēram piecas dienas pēc pirmajām lietusgāzēm Elba piedzīvoja otrreizēju ūdens līmeņa celšanos, kas, akumulējot milzīgus ūdens daudzumus no savām daudzajām pietekām Vācijā un Čehijā, 17. augustā Drēzdenē sasniedza vēsturisku rekordu – 9,40 m, kas apmēram par 70 cm pārsniedza augstāko līdz šim reģistrēto ūdens līmeni Saksijas galvaspilsētā, kas plūdos cieta vissmagāk.

Dramatiskākās šīs katastrofas sekas bija divdesmit dzīvību zaudējušie Saksijas iedzīvotāji, kurus aiznesa ūdens straumes. Apmēram divas trešdaļas no reģiona teritorijas applūda. Ap 25 000 ēku tika nodarīti zaudējumi, no tām 400 pilnībā sagrautas. Gandrīz 740 km ceļu, 466 tilti un 20 % no Saksijas dzelzceļa tīkla tika pilnībā vai daļēji sagrauti. Plūdu dēļ bija jāevakuē ap 10 % reģiona slimnīcu, tie skāra arī 280 sociālās iestādes: pansionātus, invalīdu namus utt. Ūdens nodarīja smagus bojājumus arī lielam skaitam kultūras pieminekļu un vēsturisku ēku, piemēram, slavenajai Drēzdenes Zempera operai un Cvingeram. Visbeidzot, plūdu radītie zaudējumi skāra

gandrīz 12 000 uzņēmumu ar apmēram 100 000 personām; atsevišķos gadījumos tas ilgstoši un nopietni aizkavēja to darbību.

Kopumā Saksijas reģionā tika konstatēti vairāk nekā 100 000 postījumu. Deklarēto bojājumu summa sasniedz apmēram 8,7 miljardus euro, no kuriem atbilstoši palīdzības īstenošanas programmas kritērijiem gandrīz 6,7 miljardi attiecas uz zaudējumiem, kuriem piešķirama kompensācija. Viens miljards euro tika iegūts no privātās materiālās palīdzības, piemēram, no apdrošināšanas kompāniju kompensācijām, no vairākām ziedojumu kampaņām un cietušām personām piederošiem fondiem. Pārējo summu, apmēram 5,75 miljardu euro apmērā, tika plānots saņemt no sabiedriskiem līdzekļiem: kopumā apmēram 4,8 miljardus euro piešķīra Eiropas Savienības Solidaritātes fonds (ESSF) un Vācijas Federālās Republikas Palīdzības un rekonstrukcijas fonds. Taču, lai pilnībā novērstu katastrofas sekas, tuvāko gadu laikā Saksijai un cietušajām pilsētām arī pašām būs jāizdala apmēram 950 miljoni euro tikai bojāto infrastruktūru atjaunošanai vien.

⁽¹⁾ Saksijas reģiona kanceleja, Atjaunošanas komitejas vadītājs.

Jau katastrofas laikā tika izveidota Atjaunošanas darbu komiteja, kuras pienākums bija koordinēt nepieciešamās palīdzības programmas. Pirmkārt, tas attiecās uz visvairāk skarto zonu iedzīvotāju aprūpi un cietušo zonu pieejamības atjaunošanu, salabojot ceļus. Lai to izdarītu, lielu skaitu ceļu, ko burtiski bija aizskalojis ūdens straume, tiltus, ūdens un gāzes padevi pirmajā laikā nācās atjaunot pagaidu veidā.

Bija svarīgi arī precīzi noteikt bojājumu mērogu. Vajadzēja vienoties par kopējiem kritērijiem, kas kalpotu par pamatu zaudējumu un ilgtermiņa atjaunošanas izmaksu novērtēšanā. Izstrādājot katastrofas bilanci, tika ņemti vērā tikai tie zaudējumi, kas tieši attiecas uz plūdiem, piemēram, ēku, uzņēmumu vai infrastruktūru bojājumi. Netika aprēķināti netiešie zaudējumi, kā, piemēram, uzņēmumu peļņas zaudējumi, jo noteikt precīzus tāda veida skaitļus izrādījās ļoti sarežģīti. Tiešo zaudējumu aprēķinus uzticēja plaša profila speciālistu lokam, kas tika sapulcināti vienkopus ne tikai no Vācijas, bet arī no citām valstīm.

2002. gada 11. decembrī Eiropas Komisija nolēma piešķirt Vācijai ESSF atbalstu 444 miljonu euro apmērā, lai līdzfinansētu neatliekamās palīdzības pasākumus, kas tika uzsākti 2002. gada augusta plūdu laikā. Vienošanās par šā lēmuma pieņemšanu Komisija un dalībvalsts parakstīja nākošajā dienā.

Ņemot vērā Vācijas federālo struktūru, ESSF finansējuma izlietojums ir pakļauts federālo vadītāju un vienlaikus arī reģionu kompetencei. Solidaritātes fonda palīdzības īstenošanā Saksijas reģionā piedalījās trīs dažādu administratīvo līmeņu pārstāvji, kas darbojās Saksijas Kancelejas ietvaros izveidotās Atjaunošanas darbu komitejas vadībā. Šīs komitejas, kuras pārzina ir finanšu palīdzības koordinēšana un organizācija starp dažādiem kompetenču līmeņiem, galvenie uzdevumi bija šādi:

- > atrisināt praktiskas dabas problēmas ar federālo vadību un Eiropas Komisiju;
- > definēt procedūras noteikumus;
- > atrisināt finanšu realizācijas problēmas ar specifisku nozaru departamentiem un dienestiem, kas atbild par piešķirtā finansējuma izlietošanu.

Operācijas izpilde bija jāuzņemas vairākām kompetentām ministrijām. To galvenais uzdevums bija tehniskā plānā konkretizēt finanšu pasākumus, nodrošināt administratīvu realizāciju un ESSF piešķirtā finansējuma kontroli.

Neatkarīga iestāde, kas atrodas Saksijas Finanšu ministrijas pakļautībā, apstiprināja pasākuma veiksmīgu noslēgumu, iepriekš veicot pārbaudi, ka subsīdiu ieguvēji, kā arī dienesti, kas atbild par finanšu piešķiršanu, saņemtās subsīdijas izmantojuši saskaņā ar noteiktajiem mērķiem. Pieredze, kas iegūta Strukturālo fondu pārval-

dē, darbojoties dažādās nozarēs, ļāva veikt šo pārbaudi ļoti efektīvi.

No vairāk nekā 265 miljoniem euro, ko Saksijai piešķīra ESSF, apmēram 60 % tika ieguldīti aizsardzības pasākumu finansēšanā un cīņā pret plūdiem jau katastrofas laikā. Īpaši tas attiecās uz drošības pasākumu finansēšanu. ESSF tāpat nodrošināja izmaksas, kas saistītas ar evakuāciju un cietušo iedzīvotāju pagaidu izmitināšanu, kā arī viņu apgādi ar pārtiku un medicīnisko aprūpi katastrofas laikā un pēc tās. Visbeidzot ESSF finansēja neatliekamus pasākumus, kuru mērķis bija novērst ūdens radītos bojājumus: uzkopšanu, attīrīšanu, ūdens sanes-tās zemes aizvešanu, kā arī nepieciešamos pasākumus sagrauto infrastruktūru sākotnējai atjaunošanai.

Apmēram 40 % no atlikušās Saksijā investētās Eiropas finansiālās palīdzības summas tika piešķirti neatliekamiem pasākumiem, kuru mērķis bija novērst paredzamos draudus, pilnībā sagrauto ceļu un upju, sociālo un sanitāro infrastruktūru atjaunošanai un kultūras mantojuma aizsardzībai. Labs piemērs ir glābšanas darbi, kas tika veikti Drēzdenes Teātra laukumā, kur atrodas tādas prestižas celtnes kā Zempera opera, Cvingers un Tašenbergas pils. Kopš 2002. gada 12. augusta šī brīnišķīgā esplanāde bija Vaisericas upes ūdeņu upuris, kas to appludināja vienā mirklī.

Pēc iespējas ātri, reizēm jau katastrofas norises laikā, veikti dažādi ESSF finansēti aizsardzības, attīrīšanas un atjaunošanas pasākumi ļāva Saksijai apturēt ūdens līmeņa celšanās izraisītu bojājumu rašanos. Uzcītība, ar kādu tika veikti attīrīšanas darbi, novērsa slimību parādīšanos. Šis ātrums tāpat nodrošināja šoseju un cita veida sabiedriskās satiksmes atjaunošanu dažu dienu laikā, lai būtu iespējams piekļūt visvairāk cietušajiem reģioniem, kuri lielākoties atrodas ielejas centrā, ko ieskauj Elbas pieteku šķērsotie *Ercgebirge* kalni. Dažu nedēļu laikā tika savests kārtībā ūdens un gāzes padeves tīkls. Dažu mēnešu laikā tika izlaboti bojājumi kultūras un vēsturiskajās celtnēs, kas visai drīz atkal varēja uzņemt apmeklētājus.

Saksijas valdība izvirzīja mērķi 2002. gada augusta plūdu izraisītos postījumus pēc iespējas novērst līdz 2004. gada beigām. Atjaunošanas darbu mērķis ir noturīga rekonstrukcija, t.i., postījumu iespēju samazināšana līdz minimumam jaunu plūdu gadījumā. Šim mērķim tika piemēroti reģionālie noteikumi, kā, piemēram, Saksijas likums par ūdeni. Šodien, divus gadus pēc briesmīgajiem 2002. gada augusta notikumiem, bez bažām var apliecināt, ka mērķis tiks sasniegts. Taču, ņemot vērā postījumu plašumu, tādi rezultāti nebūtu bijuši sasniedzami pašu spēkiem vien. Galvenā nozīme bija ESSF sniegtajam atbalstam, tiklab materiālajā, kā atjaunošanas darbu izpildes ātruma ziņā. Šajā sakarā svarīgs ir likums, kas, nosakot ESSF finansējumu iztērēt gada laikā, sekmēja ātrumu, kādā Saksijā un citur tika uzsākti atjaunošanas darbi.

Čehijas republikā

Eiropas Savienības Solidaritātes fonda palīdzība Čehijas Republikā

Dominika Heřtová, Programmas vadītāja, Ārzemju palīdzības centrs, Čehijas Republikas Finanšu ministrija

2002. gada augustā Čehijas Republika piedzīvoja ekstrēmus laika apstākļus spēcīgu lietusgāžu veidā, kas izraisīja postošu ūdens līmeņa celšanos. Devīņus no četrpadsmit valsts reģioniem skāra plūdi. 17 cilvēki zaudēja dzīvību un 200 000 nācās evakuēties. Kopumā 6 % no Čehijas teritorijas pilnībā applūda. Postījumu kopējās izmaksas pārsniedza 2,3 miljardus euro.

Pateicoties Eiropas Komisijai, kas ātri noreagēja uz katastrofu, izveidojot Eiropas Savienības Solidaritātes fondu (ESSF), cietušie Čehijas reģioni gandrīz nekavējoties varēja saņemt 129 miljonu euro lielu finansiālo palīdzību, kas tika piešķirta 2002. gada decembrī. Summas sadale tika uzticēta Finanšu ministrijas Ārzemju palīdzības centram. Taču pirmkārt par ESSF akceptējamu izmaksu novērtēšanu bija atbildīgi finanšu saņēmēji (municipalitātes, nacionālie reģioni, asociācijas, privātie enerģijas ražošanas un padeves uzņēmumi, reģioni...).

Vispirms finansējums tika piešķirts neatliekamajiem pasākumiem un sanitāro infrastruktūru atjaunošanai, jo vajadzēja segt izmaksas, kas ir saistītas ar evakuēto personu pagaidu pārcelšanos un ar ūdens un enerģijas piegādes atjaunošanu. Pilsētu zonās palīdzības darbi tika koncentrēti uz municipālo celtnu sakopšanu un žāvēšanu, kā arī uz dubļu un ūdens sanesto atkritumu izvešanu. Lauku zonās no subsidijām tika apmaksāti attīrīšanas un labošanas darbi, kā arī upes krastu pagaidu nostiprināšana.

Bez šiem neatliekamajiem pasākumiem nozīmīga ESSF finansējuma daļa tika ziedota transporta infrastruktūras atjaunošanai, sākot ar vietējo satiksmi, tiltiem, ietvēm, dzelzceļu. Ievērojams atbalsts tika sniegts pilsētas zonām, kā arī dzeramā ūdens apstrādei un izlietotā ūdens pārstrādei.

Tā kā izraisīto postījumu iedaba visos 2002. gada plūdu skartajos reģionos bija līdzīga, šis darbības tika veiktas visur. Tomēr ESSF palīdzības mērķis noteica arī dažus specifiskus pasākumus. Piemēram, 3 169 371 euro tika piešķirts Terezinas memoriāla glābšanas darbiem. Runa bija par šā unikālā ansambļa nostiprināšanu, vecās drenāžas sistēmas attīrīšanu un pamatnes salabošanu. Bez tam 466 099 euro liela summa tika piešķirta plūdu skarto vēstures arhīvu un citu vērtīgu dokumentu glāb-

šanai. Pēc katastrofas arhīvus nekavējoties vajadzēja sasaldēt, lai apturētu to tālāku bojāšanos. Atļaidināšanas, dezinfekcijas un žāvēšanas darbus varēja veikt tikai vienu pēc otra, un tie izrādījās ļoti dārgi. ESSF ieguldījums nodrošināja daļēju ar šīm operācijām saistīto izdevumu segšanu.

Vissmagākie plūdu izraisītie postījumi skāra valsts galvaspilsētu Prāgu (ieskaitot tās vēsturisko centru) un Bohēmijas centrālo reģionu. Prāgas pilsēta saņēma 60 187 314,50 euro lielu summu. Šie līdzekļi nodrošināja to pasākumu finansējumu, kas saistīti ar izmitināšanu un sabiedriskā transporta infrastruktūrām, galvenokārt ar appludināto metro staciju attīrīšanu un žāvēšanu. Vairums no pilsētai piešķirtajiem līdzekļiem tika novirzīti kultūras mantojuma atjaunošanai un veselības aizsardzībai. Atlikušie līdzekļi tika piešķirti izglītības sistēmai, pilsētas zaļo zonu atjaunošanai, kā arī Prāgas zoodārzam. Speciāls finansējums tika veltīts attīrīšanas un labošanas darbiem Kārļa kvartālā, kur postījumi bija vislielākie.

Profilakse

2002. gada augusta plūdi bija ekstrēmi. Ir izvērtēts, ka periods, pēc kura no jauna iespējami šādi lielo upju pārpļušanas apstākļi, ir no 500 līdz 1 000 gadiem. Tādos gadījumos nav iespējams nodrošināt pietiekamu profilaksi, lai pilnībā izvairītos no postījumiem. Tomēr pēc 2002. gada plūdiem ir izanalizēti līdz šim veiktie pasākumi. Novērojumi un ieteikumi, kas izriet no šīs analīzes, ir iekļauti pret nacionālas un reģionālas nozīmes plūdiem izveidotā aizsardzības sistēmā. Citiem vārdiem runājot, Strukturālo fondu iespēja finansēt profilakses pasākumus pret plūdiem tika ņemta vērā Eiropas Kopienas palīdzības programmas Čehijas Republikai ietvaros un speciālā Prāgas reģiona programmas dokumentā.

ESSF operācija Čehijas Republikā tika realizēta līdz 2004. gada janvārim. ESSF palīdzībai bija liela nozīme Čehijas reģiona 2002. gada augusta plūdu seku novēršanā. Visi dalībnieki šo atbalstu uztvēra kā solidaritātes un operatīvas palīdzības paraugu no Eiropas Savienības puses.

Kontakts: Dominika.Hertova@mfcf.cz

MALTA

Operācija Maltā un Gozo

Kopējās izmaksas: 30 172 291 EUR
ES ieguldījums: 961 220 EUR

“No 2003. gada 15. līdz 17. septembrim Maltas salās izcēlās spēcīgas vētras kopā ar lietusgāzēm, kas izraisīja plūdus un lielus materiālus zaudējumus. Eiropas Savienības piešķirtā palīdzība Solidaritātes fonda ietvaros tika izmantota sekojošu pasākumu izmaksu segšanā: uzkopšana un ūdens padeves atjaunošana; enerģijas tīkla labošana; ceļu tīkla atjaunošana; celtniecības darbi dažu sabiedrisku ceļņu nostiprināšanā; ūdeni sasto atkritumu savākšana un izvešana; drošības pasākumi; mantojuma un kultūrvides aizsardzība un restaurācija.”

Marlene Bonnici, ģenerāldirektore, Plānošanas un prioritāšu koordinācija
info.ppcd@gov.mt
<http://ppcd.gov.mt>

AUSTRIJA

Infrastruktūru atjaunošana

Kopējās izmaksas: 194 000 000 EUR
ES ieguldījums: 134 000 000 EUR

“2002. gada augusta plūdi izraisīja ļoti lielus sabiedrisko infrastruktūru postījumus. Zaudējumi tika novērtēti 2,9 miljardu euro apmērā. Visvairāk skartie reģioni bija Augšāustrija, Lejasaustrija un Zalcburgas reģions. 60 % no Solidaritātes fonda ieguldītajiem līdzekļiem tika izmantoti neatliekamiem transporta infrastruktūras atjaunošanas darbiem — dzelzceļam, upju ceļiem, šosejām. 35 % tika novirzīti ūdensbaseinu krastu nostiprināšanai. Atlikusi summa tika ieguldīta dabas zonu attīrīšanā, ūdens un enerģijas piegādes atjaunošanā, kā arī telekomunikācijās un skolās.”

Siegfried Jachs, Austrijas iekšlietu ministrs
siegfried.jachs@bmi.gv.at

FRANCIJA

Rona: palīdzība cietušajiem un plūdu profilakse

Kopējās izmaksas: 870 000 000 EUR
ES ieguldījums: 19 625 000 EUR

“Eiropas Savienības Solidaritātes fonds 2004. gada martā nekavējoties piekrita finansēt to neapdrošināto postījumu atjaunošanu, ko izraisīja 2003. gada decembrī notikušie plūdi Ronas deltā, Langedokas-Rusijonas un Provansas, Alpu un Rivjēras reģionos. Upe tajā laikā sasniedza visaugstāko ūdens līmeni, kāds Ronā jebkad ir reģistrēts. 2004. gada jūnijā saņemtais Eiropas finansējums tika izmantots, lai segtu neatliekamo pasākumu (palīdzības cietušajiem) izmaksas un it īpaši, lai nodrošinātu aizsardzību pret plūdiem saskaņā ar atbilstošu un vispārēju plānu, kura mērķis ir kontrolēt ūdens līmeni visā Ronas baseinā no Ženēvas ezera līdz Vidusjūrai. Šie darbi vēl aizvien norisinās un ļaus nodrošināt nepieciešamo aizsardzību, lai cīnītos ar ūdens līmeņa pieaugumu, kas no jauna draud līdz ar ziemas iestāšanos.”

Frédéric Dohet, Reģionālo lietu galvenā sekretāra vietnieks, Provansas, Alpu un Rivjēras reģiona prefektūra
Frederic.DOHE@paca.pref.gouv.fr

SPĀNIJA

Naftas kārtiņas attīrīšana pēc tankera Prestige nogrimšanas

Kopējās izmaksas: 12 600 000 EUR
ES ieguldījums: 8 626 000 EUR

“Galīcijas atlantisko salu nacionālo piejūras parku veido vairākas salas (*Ons*, *Cies* un *Salvora*) un tās aptverošā kontinentālas platformas teritorija. Šo krāšņo un daudzveidīgo dabas vidi, daudzu putnu un zemūdens iemītņu mājvietu, piesārņoja naftas kārtas ūdenī, ko izraisīja tankera *Prestige* nogrimšana 2002. gada novembrī. Lai savāktu oglekļradī un attīrītu piesārņotās zonas, tika veikts steidzams pasākums, kurā iesaistījās viss Spānijas Nacionālo parku tīkla personāls. Apmēram 10 000 hektāru piekrastes un jūras zemūdens zemes tika attīrīti ar rokām. Vēlāk piesārņotās piekrastes ansambli tika izmantotas eksperimentālas metodes — hidroattīrīšana un biorestaurācija. Šos darbus kompensēja Eiropas Komisija, kas 2003. gada 15. decembrī piešķīra Solidaritātes fonda pabalstu 8 626 000 euro apmērā.”

Jesús Casas, Tehniskās Plānošanas un programmēšanas direktors, Nacionālo parku neatkarīgais birojs
jesus.casas@oapn.mma.es

Portugāle

ESSF pret 2003. gada vasaras ugunsgrēkiem Monchique reģionā

Carlos Tuta, Monchique reģiona prezidents, Reģionālās komitejas loceklis

Monchique (5 400 iedzīvotāju) no lielākās daļas *Algarve* reģionu atšķiras ar to, ka tā teritorijā neatrodas pludmales, bet ir daudz mežu. Municipālās teritorija, kurā atrodas Portugāles dienvidu daļas augstākais punkts, *Fóia* kalns (903 m), vienlaikus ir arī kalnaina zona, kas ietilpst *Algarve*

tūrisma piedāvājumā. Tāpat kā visā reģionā, arī šeit tūrisms cita starpā ir nozīmīga ekonomiskās aktivitātes daļa. Pārējie ekonomiskās darbības aspekti ir saistīti ar lopkopību, īpaši cūkkopību, un mežu, īpaši eikaliptu mežu, izmantošanu.

2003. gada vasarā komūna spēcīgi cieta ugunsgrēkos, kas skāra 82,5 % no tās teritorijas un pārvērtā pelnos zemsaimniecības, mežsaimniecības, lopkopības saimniecības, kā arī ēkas, iekārtas un infrastruktūras. Uzskaitītajos zaudējumos ir 79 nopostītas ēkas, no tām 44 galvenās mītnes. Bojā aizgāja liels skaits lopu apmetņu, daudzos gadījumos kopā ar ganāmpulkiem.

Ugunsgrēki nopostīja nozīmīgas eikaliptu, korkozolu, priežu, kastaņu plantācijas, kā arī plašas krūmāju un zemenķoku zonas, kas ir nozīmīga dabas mantojuma daļa. Citās vietās uguns liesmas nodedzināja dārzkopības un augļkopības laukus.

Katastrofa nodarīja postījumus ne tikai dabas mantojumam un komūnas apbūvei, bet atstāja ilgstošu nelabvēlīgu iespaidu uz *Algarve* ekonomiku un iedzīvotāju uzturēšanos atsevišķās vietās.

Sabiedriskajās infrastruktūrās daudz postījumu tika konstatēti ceļu un hidrogrāfijas tīklos, ūdens piegādē un apstrādē un citās iekārtās. Jāatzīmē arī ceļazīmju un šoseju horizontālo apzīmējumu nopostīšana un ugunsgrēku izpostītie ceļi, kā arī nobloķētās renes, teknes un cita veida ūdens noteces, ko aizsprostoja atkritumi.

Sabojātā ūdens padeve, aizsprostotie ūdensvadi un hidrauliskās iekārtas, pilnībā nopostītās vai sabojātās ceļa zīmes, tas viss pievērsa komūnas

vadības uzmanību, kas ķērās pie iedzīvotāju dzīves vides atjaunošanas un turpmākā riska novēršanas.

Tā kā komūnu vadībai pieejamie līdzekļi atjaunošanas darbiem bija nepietiekami, tika lūgta palīdzība Eiropas Savienības Solidaritātes fondam (ESSF) – līdzekļi ūdens ceļu attīrīšanai un uzkopšanai, zemesceļu un meža ceļu attīrīšanai un savešanai kārtībā, ceļazīmju atjaunošanai uz nozīmīgākajiem ugunsgrēka nopostīto ceļu posmiem, kā arī citu sabojāto sabiedrisko aprikojumu restaurācijai.

Piedāvāto pasākumu kopējās izmaksas sastādīja 2 714 102,84 euro. Visi šie līdzekļi tika saņemti. 2004. gada oktobrī apmēram 60 % darbu bija pabeigti, pārējie projekti, kam līdzekļi tikko kā piešķirti, ir sākuma stadijā.

ESSF finansēto darbību realizēšana nodrošināja iedzīvotāju atgriešanos normālā dzīvē; tas varēja notikt pateicoties ne tikai materiālas dabas postījumu atjaunošanai, bet arī tam, ka sniegtā palīdzība cilvēkus iedrošināja droši cīnīties ar katastrofas sekām, novēršot grūtības un zaudējumus, kuru upuri viņi bija.

Kontakti: presidente@cm-monchique.pt
<http://www.cm-monchique.pt>

Francija: ESSF īstajā brīdī cīnās pret plūdiem

Gāras glābšana

Gāras departaments, kas divas reizes piedzīvoja spēcīgus plūdus, saņēma atbalstu no Eiropas Savienības Solidaritātes fonda (ESSF), lai atjaunotu lielos postījumus, savestu kārtībā sanitārās un sociālizglītojošās infrastruktūras un dienestus, kā arī izveidotu labāku teritorijas aizsardzību un jau iepriekš nodrošinātos no iespējamā riska. Kopumā 115 darbības, kas parāda nozīmīgu pavērsienu vadības kompetencē, kurai nācās ievērot noteiktos īsos termiņus. ESSF dibinātāju apmeklējums.

■ Somjērā Vidurlas plūdu ūdeņi sasniedza dzīvojamo māju pirmā stāva līmeni

“ESSF liek lietām notikt ātrāk!”, iesauca Jean-Pierre Hugues. *“21 miljons euro, kas piešķirts astoņu mēnešu laikā, tā ir gandrīz vai svēta palīdzība ekonomikā!”* Un prefekta¹ kungs zina, ko viņš saka: divu gadu laikā viņam nācās divas reizes koordinēt Solidaritātes fonda palīdzību savā departamentā.

Gāras departamentā (Langedoka-Rusijona), kas atrodas starp centrālo masīvu, Vidusjūru un Ronu un kuru šķērso straujas upes, plūdu iespējamība ir ļoti liela. 2002. gada 8. un 9. septembrī šī teritorija piedzīvoja straumēm plūstošu ūdens līmeņa celšanos, ko izraisīja franču meteorologu tā sauktā “Sevēnu epizode”: Sevēnu kalnos, kas veido departamenta ziemeļu joslu, rodas spēcīgi negaisi, kuru ūdeņi ļoti ātri noplūst uz piekrastes līdzenumiem. Reizēm lieti ir tik strauji un nerimstoši, ka nedz upju gultnes, nedz gadsimtu gaitā izveidotie aizsprosti nelīdz, lai savaldītu milzīgo ūdens daudz-

mu. Runa ir par parādību, kas norisinājās 2002. gada vasaras beigās; septembrī nokrišņi sasniedza visaugstāko jebkad reģistrēto līmeni, izraisot plūdus ar dramatiskām sekām: 23 mirušie, 300 (no 353) pilsētas ar dažādas pakāpes postījumiem, materiālie zaudējumi, kas novērtēti 830 miljonu euro apmērā...

“Alès pilsētā es pirmo reizi sapratu komunikāciju vitālo svarīgumu,” stāsta Samuel Glairon-Rappaz no Gāras prefektūras Teritoriālās iekārtošanas un lokālās attīstības biroja. *“21. gadsimtā Francijā redzēt pilsētu ar 50 000 iedzīvotājiem, pilnībā atšķeltu no pasaules, tas tiešām ir iespaidīgi!”* Patiešām, pēc spēcīgas un straujas Gardonas pārplūšanas, kas sagrāva visas komunikāciju infrastruktūras, ieskaitot ceļus un GSM antenas, Alès pilsēta, kā arī tās priekšpilsēta divdesmit četras stundas bija pilnībā izolēta.

(¹) Francija sastāv no 100 departamentiem, un katram no tiem ir savs prefekts.

“Tas notika 9. septembrī 6.30 no rīta... Gardonas ūdeni gāja pāri metru augstām margām,” atceras François Saix, kas vada Bonnefon klīniku, iestādi ar 200 gultasvietām Alès pilsētas centrā. “Milzīgs ūdens vilnis vienā rāvienā ielauzās ieejas hallē! Laimīgā kārtā tas notika šajā dien-nakts stundā, brīdī, kad neviens pacients neatradās ope-rāciju zālē, kas iekārtota pagrabstāvā! Slimajiem nebūtu bijusi nekāda iespēja... Dažiem personāla darbiniekiem, kas tobrīd tur atradās, bija tieši tik daudz laika, lai aiz-bēgtu, pirms ūdens bija pārņēmis visu!”

Gāra, kas katastrofālajos plūdos bija cietusi dažas nedēļas pēc Vācijas, Čehijas Republikas un Austrijas, bija to vidū, kam piešķīra pirmo 2002. gada 11. novembrī izveidotā ESSF finansējumu. Vienu mēnesi vēlāk, 2002. gada 11. de-cembrī, Eiropas Komisija nolēma sniegt Francijai 21 mil-jona euro lielu atbalstu ESSF ietvaros; palīdzība bija pa-redzēta neatliekamam pasākumu finansēšanai Gārā. Ar fonda atbalstu kopumā tika finansētas 115 operācijas, kuru izmaksas svārstās no diviem tūkstošiem līdz vairāk nekā diviem miljoniem euro.

Uz Bonnefonas klīnikas jumta tika uzstādīta moduļu vienība, kurā izvietojās operāciju bloks

Turpmākie notikumi

Saskaņā ar ESSF reglamentējošajiem noteikumiem kredīti vispirms tika izmantoti infrastruktūru atjaunošanai. Ūdens un transporta sistēmas iedarbināšanai Gārā tika mobilizēti 4,5 miljoni euro, 6,3 miljoni bija nepieciešami medicīnas un izglītības iestāžu aprīkojumam.

Piemēram, Alès pilsētas Bonnefon klīnikas zaudējumi tika aprēķināti 5,4 miljonu euro apmērā. Apdrošināšanas sa-biedrības apmaksāja četras piektdaļas no summas, taču viens miljons euro no kopējās zaudējumu summas palika bez kompensācijas. Tika saņemta 783 382 euro liela ESSF palīdzība. Tūlītēja 15 % iemaksa 2003. gada sākumā no-drošināja aprūpes telpu ierīkošanu pagaidu mītnēs un ķi-rurģiskās nodaļas, tai skaitā operāciju telpu, pārcelšanu uz citiem stāviem.

Solidaritātes fonda palīdzība ir papildinājums sabiedris-kajam atbalstam un nosedz trūkstāšo finansējuma sum-mu pēc privātām kompensācijām, taču vienlaikus fonds sniedz arī šos mazos “plusus”, nodrošinot profilakses pa-sākumu realizāciju. “ESSF piešķirtie 311 000 euro mums ļāva ātri salabot bojājumus un veikt aizsardzības pasāku-mus, piemēram, uzstādīt ūdensnecaurlaidīgus apšuvu-

mus un veikt darbus elektrības ražošanas funkcionēšanas nodrošināšanai,” atzīmē Jean-Louis Tetu, direktora viet-nieks Alès pilsētas ārstniecības centrā (600 gultasvietas), kas arī tika appludināts. “Mēs nebūtu spējīgi uz tik lielām investīcijām bez Fonda palīdzības,” uzsver Michel Gil, fi-nanšu direktors šajā slimnīcā, kuras aprūpē ir 120 000 iedzīvotāju.

Izglītības nozare saņēma 2,8 miljonus euro. Solidaritātes fonda atbalsts Gāras bērnudārzam, skolām, koledžam, licejiem un citām sabiedriskām izglītības iestādēm nav aprēķināms. Piemēram, Bagnols pilsētas Medicīnas apmācības institūts “Les Hamelines” saņēma gandrīz 270 000 euro, lai savestu kārtībā savas telpas, kas lielāko-ties tika appludinātas, ceļoties ūdens līmenim Cēze upē. “Bez Eiropas palīdzības mums nāktos pilnībā slēgt šo brī-nišķo vietu un pārcelties citur, Dievs zina, uz kurieni un kad,” vienbalsīgi apliecina Yves Abad un Jean-Claude Ti-chadou, šā centra direktors un prezidents.

Saņemot nozaru finansējumu, ātri tapa skaidrs, ka Solida-ritātes fonds nodrošina to lietderīgo un nepieciešamo struktūru saglabāšanu, kuru ricībā esošie līdzekļi neļauj tām izdzīvot pēc tāda apmēra katastrofām. Bez ESSF at-balsta atjaunošanas darbi ielgtu līdz bezgalībai. Solidari-tātes fonds ne tuvu nav “humanitārā fonda bagātājiem” paveids, kā to varētu domāt, bet gan patiens atbalsts at-tīstības atjaunošanā.

Gāras tilts

“Bez ESSF tilts vēl ilgi paliktu tādā stāvoklī, kādā to pār-vērtā Gardonas upe,” apliecina Bernard Pouverel, Gāras tilta pārvaldes struktūras direktors. “To vajadzēja novērst pēc iespējas ātri, jo tilta konstrukcija bija kļuvusi trausla un plūdi drīz neizbēgami atkārtosies.” Arheoloģiskajai ai-navai, kas apmeklējumu ziņā ierindojas 4. vietā Francijā (1,4 miljoni apmeklētāju gadā), līdzekļi netika taupīti: šeit ieguldītie 2,2 miljoni euro ir Solidaritātes fonda visambi-ciozākais pasākums Gārā.

Starptautiski nozīmīga kultūras mantojuma statuss, vie-tējo iedzīvotāju pastaigu un peldēšanās vieta, ainava ar pazīstamo visaugstāko romiešu akvaduktu, tas viss šim objektam piešķir vērtību: Eiropas Savienības Reģionālās attīstības fondu atvēlētie 9,833 miljoni euro tika izmanto-ti ainavas uzlabošanai un vienlaikus tās labākai aizsardzī-bai, šajā vietā tika ierīkots muzejs, kafejnīca un “kontrolē-ta” tirdzniecības zona, katrai iestādei blakus izveidots arī stāvvietu laukums. “Un brīdī, kad tas viss sāka darboties, arī Gardonas upe uzdarbojās un pārpludināja krastus!” ar nožēlu saka Bernard Pouverel.

Solidaritātes fonds sniedza būtisku palīdzību divās jomās: 1,36 miljoni euro tika izmantoti, lai veidotu 400 m garu aizsprostu Gardonas upē un 840 000 euro tika ieguldīti nostiprinātu atpūtas laukumu izveidošanā; tos izbūvēja upes aiznesto veco vietā. “Dzelzs jākaļ, kamēr tā karsta,” turpina direktors. “Vēlāk būtu bijis grūti ātri sameklēt 1,3 miljonus euro aizsprosta vaļņa atjaunošanai. Veiksmīgs gadījums bija arī tas, ka uz vietas atradās būvlaukuma

aprikojums, kas bija paredzēts Eiropas Reģionālās attīstības fonda finansēto iekārtošanas darbu pabeigšanai. Pie tam ESSF paātrināja arī attīrīšanu.”

Profilakses infrastruktūru nodrošināšana un “kultūras mantojuma steidzama aizsardzība” ir Fonda otra būtiska daļa. Upju sanesto atkritumu savākšanai un upju pamatgultnes attīrīšanai Gārā tika mobilizēti 5 miljoni euro, savukārt 2,1 miljons euro tika izmantots aizsprostu un barjeru atjaunošanai un izbūvei videi draudzīgā veidā. Šā ESSF palīdzības aspekta īstenošanu lielā mērā atviegloja “upes baseina plānošanas menedžamenta komitejas”, kuru pārziņā bija vienā ūdens baseinā ietilpstošo upju problemātika.

Laboratorija

“Var teikt, ka ESSF ir labvēlīgs divu kategoriju dalībniekiem,” apliecina Chantal Dumontel, Gāras prefektūras Valsts lietu direktore. “Protams, tie ir “oficiālie” finansējuma saņēmēji, taču arī visi valsts dienesti, kuriem nācās būt oriģināliem, lai nodrošinātu elastīgu pārvaldi un dažbrīd pat revolucionizētu darba paņēmienus. Šajā ziņā Solidaritātes fonds bija vērtīgas pieredzes laboratorija.”

2002. gada 26. decembrī Gāras rīcībā nodotais 21 miliona euro lielais ESSF kredīts tika pilnībā iztērēts no 2003. gada marta līdz decembrim saskaņā ar noteikumu par ESSF finansējuma izlietošanu viena un tā paša budžeta gada ietvaros. Šis īss laiks prasa ātru darbošanos un efektīvas partnerattiecības. ESSF veicināja dažādu sabiedrisku dalībnieku (valsts, reģiona, Ģenerālās padomes, pašvaldību) un attiecīgu objektu īpašnieku un privāto uzņēmēju ciešu sadarbību.

Apmēram desmit kilometru attālumā uz augšu no Gāras tilta izvietotā Sen-Nikolā tilta atjaunošana iepriekšēja izskatā ir ievērojams sinerģijas piemērs, ko savā veidā noteica ESSF palīdzības īstenošana. Par spīti savām 19 metru augstajām arkām šis 13. gadsimta tilts, kas savieno Gardonas stāvos krastus, 2002. gada septembrī pārplūda 2,70 metrus, upes ūdeņiem šajā vietā sasniedzot gandrīz 22 metru augstumu! Tilta galvenās daļas tika sagrautas. Tika izlemts, ka Gāras tilts, kas ir stratēģisku ceļu tilts un Gāras iedzīvotājiem simboliska vieta, ir jāatjauno, respektējot šo nenovērtējamo mantojumu. *“Mēs vilcinājāmies izmantot ESSF palīdzību, kā iemesls bija termiņa ierobežojumi,”* precizē Michel Ravet, Gāras prefektūras Teritorijas iekārtošanas un lokālās attīstības biroja vadītājs. *“Visu vajadzēja pabeigt līdz 2003. gada novembrim, kopumā astoņu mēnešu laikā. Tās bija īstas skriešanās sacīkstes, un mēs uzvarējām.”* Lai atjaunotu Sen-Nikolā tiltu, finansētāji, atbalstītāji un darba uzņēmēji piecus mēnešus konsultēja, apspriedās, saskaņoja darījumu, izveidoja būvlaukumu, kur *“simtiem akmeņu vajadzēja noslīpēt pēc izmēra, jo to lielums atšķiras”*, uzsver inženieris Claude Cap, kuram tika uzticēta darbu vadība.

“Maršala plāns”

“Mēs izvēlējāmies tos projektus, kurus bija iespējams realizēt gada laikā,” paskaidro prefekts Jean-Pierre Hugues.

Gardonas izpostīts (augšā) un atjaunots (apakšā) Sen-Nikolā tilts

“Tālāk mēs darbojāmies ar ļoti ierobežotām iespējām un izveidojām uz partnerattiecībām balstītu pārvaldes metodi; tur darbojās rekonstrukcijas komiteja, ikdienas plānošanas komitejas, ikmēneša darbu novērošanas komitejas... Procesu atviegloja tas, ka ESSF noteikumi ir daudz vienkāršāki un elastīgāki nekā Eiropas Reģionālās attīstības fonda noteikumi. ESSF “Maršala plāns” ir ļoti efektīvs. Un, visbeidzot, ļoti īss laika posms ar noteiktu gala datumu īpaši motivēja enerģijas maksimālu mobilizēšanu.”

2003. gada decembrī Gārā atkal izcēlās plūdi, taču tie bija atšķirīgi no iepriekšējiem, jo tos izraisīja ūdens līmeņa celšanās Ronā. Upe apmēram piecpadsmit dienas bija izgājusi no krastiem līdz pat Gāras, Voklūzas un Bušdironas departamentu robežām. Tika appludinātas 26 pilsētas. Tā kā ESSF 2002. gadā piešķirtie kredīti tika veiksmīgi izmantoti, neradās šķēršļi finansējuma piešķiršanā arī 2003. gadā pēc otrreizējiem plūdiem. Tika saņemta 19,626 miljonu euro liela atkārtota palīdzība, ko sadalīja trīs departamentu starpā.

“Mēs nebūsim Solidaritātes fonda pastāvīgie abonenti,” uzstāj prefekts. *“Nākošais Eiropas palīdzības solis ir riska novēršana, un, pirmkārt, tas ir jautājums par teritorijas iekārtošanu un stabilu attīstību: piemēram, nākas iedrošināt cilvēkus atgriezties pilsētu centros un nevis meklēt jaunus apbūves gabalus. Ir grūti uz to pierunāt. Tas, ka kopš šā brīža tiek noraidīts jebkurš atļaujas lūgums jaunas mājas celtniecībai, tiklīdz iespējami vairāk nekā 50 cm lieli plūdi, nav īpaši populārs pasākums, bet tā tas ir...”*

Itālija

Solidaritātes fonds cīņā ar 2002. gada zemestrīci

Corrado Seller, ģenerāldirektors, Itālijas civilā aizsardzība

2002. gada 31. oktobrī un 1. novembrī *Molise* un *Pouilles* reģioni Itālijas dienvidos piedzīvoja pazemes grūdienu sēriju, kuru stiprums sasniedza 5,4

balles pēc Rihtera skalas. Šie grūdieni skāra vairākas *Campobasso* un *Foggia* provinču pilsētas un radija sarežģījumus lielai daļai to iedzīvotāju. Lielākā daļa vietu, kas atrodas zemestrīces skartajā plašajā teritorijā, piedzīvoja ievērojamus materiālus zaudējumus. Vismagāk cieta *San Giuliano di Puglia*, grūdieni pilnībā nopostīja šo mazo pilsētiņu, un, sagrūstot skolas ēkai, dzīvību zaudēja 27 skolnieki un viņu skolotājs.

Katastrofa uzskatāmi parādīja, ka nepieciešams steidzams visu Itālijas teritorijā esošo civilās aizsardzības vienību atbalsts. Apmēram 5 000 cilvēku — ugunsdzēsēji, policisti, militāro un drošības dienestu brīvprātīgie — mobilizējās, lai sniegtu palīdzību dramatiskajā situācijā, ko izraisīja radušās grūtības un sliktie laika apstākļi.

Pēc zemestrīces beigām atklājās bēdīga aina. Apmēram 12 000 personām nācās evakuēties un nekavējoties iekārtoties 49 apmetnēs, kurās tika izvietotas 2 737 teltis, 518 karavānas, 14 ēdināšanas dienesti. Taču pēc šiem neatliekamajiem pasākumiem drīz

vien izrādījās, ka lielam skaitam cilvēku, kas bija zaudējuši savas mājas un nebija spējīgi nodrošināt sev dzīvesvietu paši saviem līdzekļiem, ir vajadzīga pagaidu mājokļu izbūve, kas nodrošinātu cietušajiem kaut cik normālus dzīves apstākļus līdz atjaunošanas darbu beigām.

Šo pagaidu mājokļu celšanai vajadzēja sameklēt atbilstošas vietas. Piemēram, lielāko daļu *San Giuliano di Puglia* pilsētiņas iedzīvotāju nācās pārvietot uz nelielu pakalnu, kas atrodas dažu kilometru attālumā no pilsētas. Vietas izvēli noteica kompromiss starp drošību un nepieciešamību atjaunot sociālekonomiskos sakarus. Paraleli mājokļu izbūvei, kas deva pajumti apmēram tūkstotim iedzīvotāju, tika ierīkotas arī skolas, veikali, biroji, baznīca. Tā radās koka māju pilsētiņa, kuras iedzīvotāji gaidīja, kamēr tiks atjaunota *San Giuliano di Puglia*.

2002. gada zemestrīces izraisīto zaudējumu kopējās izmaksas tika aprēķinātas 1 500 miljonu euro apmērā. 2003. gada 8. decembrī Eiropas Komisija Solidaritātes fonda ietvaros piešķīra atbalstu — apmēram 31 miljonu euro — *Molise* un *Pouilles* reģioniem. Apmēram 9 miljoni euro tika ieguldīti infrastruktūru steidzīgai atjaunošanai un nepieciešamajam elektroenerģijas padeves aprīkojumam, ūdens apgādei un izlietoto ūdeņu novadīšanai, telekomunikācijām, transportam, medicīnas dienestiem un izglītības iestādēm. 11 miljoni euro tika piešķirti pagaidu mājokļu būvniecībai un dienestiem, kas sniedza neatliekamo palīdzību cietušo zonu iedzīvotājiem. Visbeidzot, finansējuma trešā daļa, kuras lielums bija gandrīz 11 miljoni euro, tika izmantota ar infrastruktūru drošības nodrošināšanu un kultūras mantojuma aizsardzību saistītiem pasākumiem — pazemes grūdieni sabojāja baznīcas, pieminekļus un vēsturiskas celtnes, kas *Molise* un *Pouilles* reģionos ir lielā skaitā.

Liela daļa Eiropas Kopienas palīdzības summas ir jau iztērēta, un plānoto darbu realizēšana veiksmīgi turpinās, taču noteikti ir jāatzīmē Eiropas Savienības finansiālās palīdzības nozīme un Solidaritātes fonda noteicošā loma.

Kontakti: corrado.seller@protezionecivile.it

Pagaidu mājokļi dabas katastrofu upuriem

Riska novēršana — strukturālo fondu prioritāte 2007.–2013. gadam

Visaptveroša un risku ietveroša pieeja Eiropas Savienības līmenī

Interreg IIIB ietvaros SDF projekts atbalsta Reinas plūdu novēršanu

7 miljoni cietušo personu un 60 miljardi euro garantēti zaudējumi: tāda ir dabas un tehnoloģiju katastrofu bilance Eiropā laika posmā no 1998. līdz 2002. gadam Eiropas Vides aģentūras (EVA) 31 dalībvalstī. Nākotnē situācija, iespējams, tikai pasliktināsies. Apdrošināšanas sabiedrības prognozē, ka dabas katastrofu izmaksas tuvākās desmitgades laikā sasniegs 150 miljardus dolāru gadā.

Pēdējo gadu katastrofu nelabvēlīgais iespaids uz cietušo reģionu ekonomikas tiklu pārsniedz esošo kompensējošo mehānismu iespējas. Dalībvalstu kapitālieguldījumi, kas reizēm veikti ar Strukturālo fondu atbalstu, lai no jauna iedarbinātu savu ekonomiku un atjaunotu savas teritorijas, var tikt izsmelti. Pie tam dabas vai tehnoloģiskās katastrofas bieži skar ne tikai valsti vien. Ņemot vērā šos faktorus, ir nepieciešama visaptveroša un risku ietveroša pieeja Eiropas Savienības līmenī.

Riska novēršana ietver vairāku veidu darbības: riska samazināšanas pasākumus, kuru mērķis ir mazināt riska izcelsmes iespējas (piemēram, CO₂ izdalīšanās samazināšanu, celtniecības veikšanu zonās, kur plūdu risks ir minimāls...), un adaptācijas pasākumus “riskantai dzīvei” (piemēram, atbilstošu celtniecības likumu pieņemšanu, barjeru un aizsprostu ierīkošanu). Eiropas kohēzijas politika, kā arī Eiropas Kopienas politika vides, lauku attīstības, transporta un pētījumu jomās vērsta uz finansējuma piešķiršanu abu veidu darbībām.

Riska iespēju labāku apzināšanos Komisija nodrošina arī ar savām secīgu pētījumu programmām. Ar dabas un tehnoloģiju risku saistītie pasākumi cita starpā ir ierakstīti Eiropas Kopienas direktīvās un citos reglamentējošos noteikumos.

Riska novēršana: no finansējuma iespējas līdz prioritātei

Liels skaits ar riska novēršanu saistīto darbību tiek finansētas aktuālās kohēzijas politikas ietvaros. Riska novēršanas pasākumi ir noteikti regulā “ELVGF”¹ un Komisijas ziņojumā, kas attiecas uz Eiropas kopienas iniciatīvu par transeuropeisko sadarbību *Interreg III*².

Pēc katastrofām, ko 2002. gadā piedzīvoja vairākas Savienības dalībvalstis, Komisija savos pārskatītajos norādījumos, kas nosaka tās prioritātes Strukturālo fondu³ darbībā, ieteica, ka riska novēršanas pasākumus ir iespējams finansēt 2004. gada programmu pustermiņa revīzijas ietvaros un no izpildes rezerves asģnējuma, no kura 8,246 miljardi euro tika piešķirti efektīvākajām programmām.

2004. gada jūlija vidū Komisijas pieņemtais regulas priekšlikums, kas attiecas uz Eiropas Reģionālās attīstības fondu (ERAF), paredz, ka riska novēršana būs viena no trim 2007.–2013. gada perioda prioritātēm. Riska novēršanas pasākumi ir iekļauti arī regulā, kas attiecas uz Eiropas lauksaimniecības fondu lauku attīstībai (ELFLA), kā arī uz Eiropas Zivsaimniecības fondu (*skatīt tabulu tālāk*).

Atbilstošu zonu noteikšana

Fondu palīdzību saņēmušajās teritorijās, kas izvēlētas saskaņā ar aktuālā perioda sociālekonomiskajiem kritērijiem, ne vienmēr ir nepieciešami riska novēršanas pasākumi. Eiropas Reģionālās attīstības fonda regulas priekšlikums paredz, ka atbalstāmās zonas nosaka dalībvalsts.

⁽¹⁾ Padomes Regula (EK) Nr. 1257/1999, 17.5.1999.

⁽²⁾ Dokuments C(2000) 1101, no 28.4.2000.

⁽³⁾ COM(2003) 4999 gala, 25.8.2003.

Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai darbības ietvaros ugunsgrēku novēršanas pasākumi veicami zonās, kuras kā riskantas atzīmējusi dalībvalsts. Tāpat ir paredzēts, ka dalībvalsts norāda no jauna apmežojamās zonas.

Priekšlikumam par lielāko palīdzības summu teritorijām, kuras cieš no dabas nelabvēlīga iespaida, vajadzētu atvieglot riska novēršanu šajās zonās, kur īstenot efektīvas darbības tādu riskantu parādību kā ugunsgrēku vai sniega lavīnu novēršanai traucē finanšu grūtības.

Savlaicīgas pārdomas par nepieciešamajām stratēģijām

Likumu priekšlikumi 2007.–2013. gada periodam ir jāpieņem 2005. gada laikā. Veicamo stratēģiju panākumus noteiks dalībvalstu veikta izpēte par atbilstošu ģeogrāfisku zonu demarkāciju, kā arī nepieciešamo tematisko, ģeogrāfisko un finansiālo koncentrēšanos.

Šo stratēģiju izveidošanā ir jāņem vērā dabas un tehnoloģiju risks, īpaši visapdraudētākajos reģionos. Lai izveidotu efektīvas stratēģijas riska adaptācijai un samazināšanai, ir jāņem vērā arī dažādi citi iespaidi — cilvēciskais, finansiālais, vides iespaids.

Riska novēršanas lietās kohēzijas politika īsteno divkāršu solidaritāti. Tā sniedz **finansiālu palīdzību** ne tikai **vismazāk nodrošinātajiem reģioniem**, bet arī citiem reģioniem, kuros ir jāatbalsta konkurētspēja, kas rezultātā varētu garantēt šo reģionu ilgtermiņa attīstību. Bez tam, dažu reģionu darbībā, precīzāk bezdarbībā, kas riskē novājināt citu reģionu ieguldījumus, **reģionālās sadarbības** atbalsts ļauj pastiprināt savstarpēju reģionu solidaritāti. Koncentrējot spēkus riska novēršanai, Kopienas kohēzijas politika nodrošina daudz efektīvāku vides, transporta un lauku attīstības politiku šajā jomā 25 dalībvalstu reģionu līmenī.

Gaisa kvalitāte: ISPA programma finansē gaisa piesārņojuma samazināšanu Maritsa Est II elektrostacijā Bulgārijā

Kohēzijas un riska novēršanas politika

	2000—2006 periods	2007—2013 periods
Reģionālā attīstība	<p>Pārskatītie stratēģiskie virzieni</p> <ul style="list-style-type: none"> > Ģeoloģisko un stabilitātes pētījumu īstenošana > Dabas katastrofu riska novēršana <p>Interreg III</p> <ul style="list-style-type: none"> > Kopienas virzieni un plāni pierobežas zonu iekārtošanā un pārvaldē > Mežu resursu vērtības noteikšana, ilgtermiņa attīstība un konservācija; katastrofu novēršana > Ar riska kontroli saistītu stratēģiju izstrādāšana 	<p>“Konverģence” un “Konkurētspēja” mērķi : dabas un tehnoloģiju riska novēršanas un kontrolēšanas plāni</p> <p>“Teritoriālās sadarbības” mērķi</p> <p>Tēmas:</p> <ul style="list-style-type: none"> > Piejūras zonu drošības paaugstināšana > Aizsardzība pret plūdiem un pret jūras ūdeņiem > Aizsardzība pret eroziju, zemestrīcēm un lavīnām, to novēršana. <p>Darbības:</p> <ul style="list-style-type: none"> > Ekipējuma nodrošināšana > Infrastruktūru attīstība > Transnacionālās palīdzības plānu koncepcija un īstenošana > Riska zonu kartogrāfijas sistēmas > Kopīgu instrumentu izstrāde riska novēršanai, uzraudzībai un cīņai pret to
Lauku attīstība	<p>ELVGF lauksaimniecībā un mežkopībā postījumus nodarījušo dabas katastrofu un mežu ugunsgrēku riska novēršana un kompensācija</p>	<p>ELFLA lauksaimniecībā un mežkopībā postījumus nodarījušo dabas katastrofu un mežu ugunsgrēku riska novēršana un kompensācija. Mežkopības resursu attīstība un to kvalitātes uzlabošana:</p> <ul style="list-style-type: none"> > Lauksaimniecībā izmantojamo un neizmantojamo zemju pirmā apmežošana > Mežu aizsardzības pastiprināšana cīņā pret zemes eroziju > Hidraulisko resursu un ūdens kvalitātes kontrole
Zivsaimniecības politika		<p>Dabas un industriālajās katastrofās cietušā zivsaimniecības sektora produkcijas potenciāla atjaunošana</p>

NĪDERLANDE

Reinas gultnes paplašināšana

Kopējās izmaksas: 6 591 385 EUR
ES ieguldījums: 2 962 986 EUR

“Laika posmā no 1997. līdz 2003. gadam programmas IRMA, kas paredzēta plūdu novēršanai Reinas un Māsas baseinos, ietvaros tika atbalstīts liels skaits novatorisku projektu. Labs IRMA integrētās pieejas piemērs ir *Baikenhof* aizsprosta izbūve pie Arnheimas. Runa ir par Reinas gultnes paplašināšanu par 200 m vairāku kilometru garumā. Lai to izdarītu, vispirms nācās pārvietot strādnieku mazdārziņus. Gar upes plašāko gultni tika izrakts kanāls, kā rezultātā izveidojās jauna dabas ainava un atpūtas vieta vietējiem iedzīvotājiem. Operācija, kuras ietvaros tika sakārtota ainava un izveidota ūdens plūsmas kontrole urbanizētā vidē, par 7 cm samazināja šajā vietā iespējamo maksimālo Reinas ūdens līmeni, tādējādi pastiprinot Arnheimas iedzīvotāju drošību.”

Jacqueline Laman, *Nīderlandes Mājokļu, teritorijas iekārtošanas un vides ministre, programmas IRMA eks-koordinatore*
jacqueline.Laman@minvrom.nl

ATLANTIJAS TELPA

Jūras piekrastes aizsardzība Atlantijas telpā

Kopējās izmaksas: 84 350 EUR
ES ieguldījums: 48 920 EUR

“Programmas *Interreg IIRB* “Atlantijas telpa” uzraudzības komitejai, kurā piedalās Francijas, Spānijas, Īrijas, Portugāles un Apvienotās Karalistes reģioni, vajadzēja izstrādāt pētījumu par transnacionālo sadarbību jūras piekrastes drošības jomā. Eksperti, kas pārstāvēja dažādu Savienības piejūras baseinus, strādāja pie: izveidojamā tīkla prioritārajām tēmām; kritērijiem, kas nosaka, ka projektiem jābūt saistītiem un jāpapildina internacionālo organizāciju, Eiropas valstu un institūciju uzdevumi; partnerattiecību izveidošanas, lai projektiem būtu reāla pievienotā vērtība jūras piekrastes drošības politikā. Šis pasākums iekļaujas sagatavošanās darbos turpmākā perioda plānošanā; un šā perioda prioritātes būs riska novēršana un akcents uz jūras piekrastes teritorijām.”

Ronan McAdam, *programmas Interreg IIRB “Atlantijas telpa” koordinators*
interreg@cr-poitou-charentes.fr
www.interreg-atlantique.org

ZIEMEĻU JŪRA

Plūdu novēršana

Kopējās izmaksas: 9 847 575 EUR
ES ieguldījums: 4 923 788 EUR

“Plūdi ir Ziemeļu jūras reģionu kopējais risks. Projektā *FLAWS* ir mobilizēti daudzi Ziemeļu jūras reģionu pārstāvji, kas iesaistījušies plūdu zonu aizsardzības izveidošanā un ilgtermiņa attīstības nodrošināšanā. Lai šos aizsardzības pasākumus veiksmīgāk integrētu teritorijas iekārtošanā, *FLAWS* projektā ir iekļauts gan plūdu aizsardzības tehniskais, gan sociālais aspekts. Projekta ietvaros tiks izveidotas precīzas kartes, plūdu un zemes izmantošanas pētniecības metodes, riska signalizācija un tiks veikti pasākumi, lai paaugstinātu plašas sabiedrības, politikas veidotāju un uzņēmēju izpratni par plūdu risku. Apvienotajā Karalistē jau tika izvēlētas trīs demonstrējumu celtnes, kurās izmēģināja metodes plūdu nodarīto zaudējumu samazināšanai.”

Helen Elliott, *Projekta vadītāja, Kembridžšīras reģiona padome*
Helen.elliott@cambridgeshire.gov.uk

ALPU TELPA

Ģeodēzijas pakalpojumi riska novēršanā

Kopējās izmaksas: 1 988 334 EUR
ES ieguldījums: 974 167 EUR

“Projekta *ALPS-GPSQUAKENET* mērķis ir izveidot transnacionālu augstas efektivitātes ģeodēzijas tīklu, kas sastāvēs no Alpu reģionu nosedzošiem *GPS* (*Global Positioning System*) sensoriem. Tas būs pirmais transalpu ģeodēziskais tīkls ar mērījumu precizitāti līdz milimetram gadā. Tas ļaus pilnībā izmantot plašo *GPS* iespēju spektru: seismiskā riska noteikšanā, meteoroloģijā, teritoriālajā monitoringā, navigācijā, transportā, kartogrāfijā utt. Uz partnerattiecībām balstītais projekts, kas apvieno ģeodēzijas speciālistus un tīkla turpmākos lietotājus, nodrošina lielisku platformu projektā iesaistīto reģionu speciālistu un jauno zinātnieku attīstībai.”

Abdelkrim Aoudia, *Projekta vadītājs, Triestas Universitāte*
aoudia@dst.units.it

Inforegio vietne

Inforegio vietne sniedz pilnīgu pārskatu par Eiropas reģionālo politiku. Jaunāko informāciju iespējams iegūt sadaļā *Newsroom*:

http://europa.eu.int/comm/regional_policy/newsroom/index_en.htm

